

Estudi sobre la incorporació de la perspectiva de gènere al Grau de Ciències Polítiques i de l'Administració de la Universitat de Girona

Resum dels resultats i de les conclusions, curs 2017-2018

INTRODUCCIÓ

Aquest document és un resum del **Diagnòstic sobre la introducció de la perspectiva de gènere al Grau de Ciència Política i de l'Administració de la Universitat de Girona en la seva edició 2017-2018**. Recull eixos d'anàlisi proposats en altres informes universitaris i per part de la Xarxa Vives de coordinació interuniversitària.

Tenir perspectiva de gènere vol dir **considerar que les necessitats i expectatives de dones i homes com a igualment valuoses** en qualsevol àmbit i analitzar les raons per les quals **aquesta equitat és normalment absent**. El biaix de gènere forma part de totes les disciplines de coneixement, **i la ciència política no n'és una excepció**.

ELEMENTS DETERMINANTS I DE CONTEXT

La incorporació de la perspectiva de gènere a la docència universitària és un procés tècnic i una aposta substantiva: requereix del coneixement i eines per a saber-ho dur a terme però sobretot de la voluntat per fer-ho. Per a que aquesta voluntat existeixi cal identificar l'existència del biaix de gènere en la forma tradicional d'ensenyar a la universitat i l'existència de dinàmiques androcèntriques, de desigualtat i exclusió. També cal un marc formal que reconegui el problema i incentivi el canvi de les inèrcies assentades en l'activitat docent.

A la planificació del Grau de Ciències Polítiques i de l'Administració existeix un **compromís declarat amb la igualtat de gènere**, una **enumeració d'assignatures on es pot incloure aquesta perspectiva** i una **proposta específica d'assignatura sobre gènere i política**.

D'altra banda, l'any 2008 es duu a terme el Pla d'Igualtat el qual inclou la previsió d'activitats de suport al personal docent per introduir la perspectiva de gènere, un **suport que no ha arribat a existir**. El buit en la planificació de la promoció de la igualtat és un fet que dificulta aquesta tasca. En aquest sentit, la docència identifica clarament una necessitat de major compromís institucional general amb la incorporació de la perspectiva de gènere, tot i que es mostra més dividida en la disposició de recursos i eines pròpies per incorporar-la. En conclusió, **els recursos i el marc institucional d'igualtat és insuficient**.

La majoria de professorat **considera important incorporar la perspectiva de gènere i una mica menys de la meitat diu incorporar-la** a la seva activitat docent. Tanmateix, considera en menor mesura que la resta de professorat està disposat a fer-ho i en contrast amb la importància atorgada, sovint **considera que l'administració exagera amb les polítiques d'igualtat**. També **identifica millor la desigualtat per orientació sexual** que la de gènere o identitat de gènere, té majors **dificultats per identificar la desigualtat quan aquesta es produeix a la carrera**, i Alhora, més de la meitat puntua amb un **6 o menys la situació d'igualtat i identifica més sovint la desigualtat entre el professorat** que entre l'alumnat. Per últim, percep en major mesura **discriminatòria la carrera acadèmica per a les dones** que per al col·lectiu LGTBI.

- 👉 Compromís declarat a la planificació del Grau amb algunes propostes
- 👉 Possibilitat de desenvolupar una ciència amb perspectiva de gènere amb algunes resistències per part del conjunt del professorat i sense resistències de la coordinació del grau
- 👉 Manca de compromís institucional: recursos i marc universitari insuficients

CONTINGUTS DE GÈNERE AL GRAU

L'element més evident de la introducció de la perspectiva de gènere a l'activitat docent és la introducció de continguts en gènere. Suposa incloure programes o apartats específics sobre la desigualtat de gènere en un àmbit concret, però també visualitzar les dones que, en el present o el passat, són actores importants en relació a cada temàtica. Ara bé, més enllà de donar un tractament sectorial a la qüestió del gènere, el repte és transversalitzar aquesta mirada: introduir en el conjunt dels continguts propis de l'assignatura fets, protagonistes, preguntes relatives al gènere.




Pel que fa a les assignatures de CPA, del total de 73 n'hi ha **una específica de gènere**. Alhora, hi ha un total de **9 assignatures directament sensibles al gènere** (la majoria optatives) i **7 assignatures potencialment sensibles** (la majoria obligatòries).

Els Treballs de Final de Grau són una oportunitat per incorporar continguts de gènere d'una forma

integral i vinculada a la recerca. Per això representen una mesura per captar el grau de sensibilització i interès dels i les estudiants així com la valoració i atenció atorgada al llarg de l'activitat acadèmica. Dels 25 TFGs presentats pel curs 2017 – 2018, **no n'hi ha cap que, a partir dels mots i paraules usades en els seus títols, puguem pensar que el gènere o les dones en són l'objecte principal d'estudi**. Així, els esforços realitzats en la inclusió de la perspectiva de gènere a través de les assignatures del Grau no sembla ser suficient per a incentivar un estudi més profund sobre aquesta qüestió.

Per últim, ja sigui per la joventut del Grau, o bé per tractar-se d'un equip nou i format en un 40% per professorat associat (i per tant, a priori, no investigador), **la recerca en gènere no té un paper destacat en l'activitat investigadora al voltant del Grau**, tot i que hi ha professorat que, a nivell individual sí es centra o té en compte aquesta qüestió.

El 53% del professorat considera que **la desigualtat per raó de sexe o gènere és un factor que es té poc en compte al Grau**, tot i que la resta creu que es té suficientment, força o molt. Tanmateix, el fet que hi hagi una important identificació del problema contrasta amb la introducció efectiva de continguts (que pot anar del 13 al 23%). Aquesta discordança apunta a una **necessitat de formació específica, que permeti traduir la relativa sensibilitat del professorat en la introducció específica de continguts**.

| | |
|---|---|
|  | Existència d'una assignatura en gènere (optativa) |
|  | Cap TFG presentat al curs 17-18 té el gènere o les dones com a objecte d'estudi |
|  | Alguna activitat de recerca en gènere però sense grups o projectes específics |

REFERENTS FEMENINS D'EXPERTESA






La visualització de les dones com a referents de coneixement és un aspecte clau de la introducció de la perspectiva de gènere en la docència. La historiografia feminista ha mostrat des dels anys vuitanta que existeix una omisió sistemàtica de les dones com a protagonistes dels fets rellevants per a la història de les nostres societats, inclosos els relatius a la creació, el pensament i la investigació. A la universitat, és important conèixer l'existència de professores i la posició d'autoritat que ocupen, així com la citació d'autores en la literatura utilitzada.

Hi ha una **baixa presència de dones a la docència del Grau: les dones representen el 33% del professorat total**, pel que els homes doblen la seva presència protagonitzant la impartició de coneixement. Si bé és cert que les posicions de major autoritat acadèmica estan ocupades pels homes (cas de les càtedres, tot i que no són de l'Àrea de CPA), **no es produeix una lògica de segregació vertical consistent** en la resta de posicions. Alhora, la situació no s'agreuja pel que fa la distribució de les assignatures en funció de la seva tipologia.

Hi ha una **baixa presència de referències de dones a les bibliografies**, fet que la majoria del **professorat analitza com a problemàtic**. Per últim, quasi al 80% de les assignatures s'utilitza **el nom**

sencer a les referències, cosa que pot invisibilitzar els referents femenins per la dinàmica o inèrcia social a atorgar les autories a figures masculines.



Per últim, s'han detectat **casos d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe**. Tot i tractar-se de testimonis puntuals, el fet que hagin emergit a l'enquesta indica que pot existir una situació d'aquesta mena, que reflecteixen situacions de poder i autoritat hostils per a les dones o persones LGBTI.

-  Baixa presència de dones a la docència. Les posicions de màxima autoritat acadèmica són homes
-  No es produeix una segregació vertical clara i les dones realitzen més assignatures obligatòries que els homes
-  Baixa presència de referències femenines a les bibliografies
-  Ús de noms sencers en la citació de les referències bibliogràfiques
-  Possible existència de casos d'assetjament que indicarien lògiques de poder

BIAIX DE GÈNERE EN LES HABILITATS I COMPETÈNCIES

Les competències a adquirir en un grau van més enllà de l'assoliment de determinats coneixements, inclouen la capacitat de comprensió i les habilitats que s'han de dominar. Formen part de la norma sobre el que és valuós en la formació superior, connectant l'activitat de dins la universitat amb els requeriments de la professió i en general de la societat respecte l'àmbit d'especialització de cada estudi.

No existeix definida, ni a la UdG ni pel grau de CPA, cap competència en gènere. Ara bé, tant les **competències considerades "femenines" (interpersonals) com les "masculines" (instrumentals) són considerades similars importants** i valuoses per part del professorat del Grau.

-  No s'ha definit una competència en gènere
-  Les competències instrumentals i les competències interpersonals són valorades de forma similar pel professorat

DINÀMIQUES DE GÈNERE EN LA INTERACCIÓ PROFESSORAT I ESTUDIANTS

Tot i ser difícils de registrar i d'observar, les dinàmiques establertes resulten cabdals per al desenvolupament d'una activitat docent amb perspectiva de gènere. La interacció entre professorat i l'alumnat, regulada a través d'una metodologia docent o bé si es produeix en un nivell més informal, és determinant en l'aprenentatge. La insuficient identificació de les desigualtats de gènere que s'estan produint a l'aula, o la seva reproducció a





través de la relació amb l'alumnat és un risc al qual cal fer esment.

Menys d'un terç (28%) del professorat creu que es modifiquen (força o molt) les metodologies i sistemes de treball per corregir les inèrcies de la desigualtat. Alhora, es percep de forma àmplia la **manca de recursos i eines per fer aquests canvis**. La percepció del professorat sobre la interacció de gènere dels i les

estudiants també proporciona informació sobre el nivell de sensibilització i consciència de les desigualtats existents, així com de la voluntat i esforços per erradicar-la per part de

l'equip docent. En aquest sentit, **el 66% del professorat percep que hi ha dinàmiques de desigualtat a l'aula, un percentatge força destacat.**

Per últim, les enquestes ens mostren que s'ha tingut coneixement d'almenys un cas d'assetjament per raó de sexe. Però **no es fa esment dels recursos disponibles de prevenció i actuació front aquestes situacions de violència i assetjament, en particular, del Protocol de la UdG.**

-  Poc professorat modifica les metodologies i sistemes de treball per corregir les inèrcies de gènere a l'aula
-  Manca de recursos i eines per a fer aquests canvis
-  S'identifica l'existència de dinàmiques de desigualtat a les aules del Grau
-  Es desconeix el protocol per a l'abordatge d'assetjament sexual, per sexe i gènere i per tant el professorat no disposa d'eines per a afrontar aquestes situacions

INDICADORS DE SÍNTESI

S'ha proposat una **bateria d'indicadors** que recullen els **principals aspectes sobre la perspectiva de gènere a la docència directament mesurables** i comparables amb altres Universitats.

| | Indicador | Valor | Avaluació |
|----|---|-------|--------------|
| 1 | Existència d'una assignatura en gènere al Grau (sí/no) | Sí | Satisfactori |
| 2 | Existència d'assignatures sensibles al gènere | 12% | Millorable |
| 3 | Institucions que treballen en gènere a les pràctiques oferides | | No pertinent |
| 4 | Treballs de Final de Grau en gènere o sensibles al gènere | 0% | Insuficient |
| 5 | Grups de recerca específics o que inclouen temàtiques de gènere | 0% | Millorable |
| 6 | Professorat per sexe | 33% | Insuficient |
| 7 | Figura professional per sexe I (% catedràtiques sobre el total) | 0% | Millorable |
| | Figura professional per sexe II (% professores estables sobre el total) | 39% | |
| 8 | Referències bibliogràfiques a homes i dones a la bibliografia | 26,7% | Insuficient |
| 9 | Tipus de referència (amb nom de pila) | 77% | Millorable |
| 10 | Existència de competències en gènere (sí/no) | No | Insuficient |